

Új adat

Bedő Albert

életrajzához

Régi, érdekes könyv került a kezembe a közelmúltban (*Köllő Ferenc* erdőmérnök kollégának, a Debreceni Áll. Erdőrendezőség igazgatójának jóvoltából). Ami egyesületi lapunk oldalain történő ismertetését indokolja, az az, hogy új vonásokkal járul hozzá Egyesületünk alapítójának, első főtitkárának, a legnagyobb magyar erdésznek — *dr. Bedő Albertnek* — portréjához.

Az 1902-ben Budapesten kiadott 692 oldalos, vaskos kötet „A Székely Kongresszus szervezete, tagjainak névsora, tárgyalásai és határozatai” címet viseli és ezzel elég egyértelműen jelzi tartalmának mineműségét is. Szerzője *Buday Barna*, aki a kongresszus anyagát sajtó alá rendezte.

A Székely-Egyesület elnöke

Bedő Albert nevével mindjárt az első oldalon találkozunk, amelyen elkezdődik a kongresszus szervezetének az ismertetése. A két díszelnök megemlézése után ugyanis az öt elnök-nevének, tisztségének felsorolása következik és ezek között első helyen áll: *dr. Bedő Albert*, a Székely-Egyesület elnöke. Valamivel tovább ismét az ő nevével találkozunk a rendező bizottság ugyancsak öt elnöke között első helyen — egyedül *Bedő* neve mellett azzal a kitételrel, hogy „működő elnök”. S ismét hátrább néhány sorral, a rendező bizottság tagjainak felsorolásában megismétlődik *Bedő* megemlézése: „A Székely-Egyesület részéről: *dr. Bedő Albert* elnök”.

A kongresszus szervezetének ismertetéséből kitűnik, hogy a kongresszus öt szakosztályra osztva folytatta munkáját. Ezek a következők voltak: I. Őstermelési szakosztály („Előkészítette: a Székely-Egyesület. Elnökök: *dr. Bedő Albert*, *dr. Győrffy Gyula*”). II. Ipari, kereskedelmi, munkásügyi, értékesítési és közlekedési szakosztály. III. Birtokpolitikai, adó- és hitelügyi szakosztály. IV. Közművelődési és közegészségügyi szakosztály. V. Kivándorlási és fürdőügyi szakosztály.

Amint látható, a kongresszus munkája a közéletnek szinte az egész területére kiterjedt és az öt szakosztályon belül igen nagyszámú témában dolgozta fel a székelység történetünk idejében fennálló gazdasági, szociális, művelődési stb. problémáit (még a nőkérdést is).

Az eddigieket áttekintve megállapíthatjuk, hogy a századforduló idején létezett Magyarországon egy Székely-Egyesület elnevezésű társadalmi szervezet, amelynek elnöke — mégpedig igen tevékeny és a jelek szerint köztisztületben álló elnöke — *Bedő* volt. (Meg kell azonban jegyezni, hogy Erdélyben több más, hasonló társadalmi szervezet is működött abban az időben. A *Bedő* ál-

tal vezetett nyilván átfogóbb jellegű szervezetet a sok kis helyi székelytársaságtól megkülönböztette az „egyesület” megjelölés.)

A nép felemelkedésének harcosa

A Székely-Egyesület történetét nem ismerem részletesebben, ez még további kutatást igényel és a szóban forgó könyvön kívül más forrás pillanatnyilag nem áll rendelkezésemre. A kongresszus anyagának tanulmányozása során is le tudunk azonban vonni néhány következtetést jellegéről, jelentőségéről, Bedő szerepéről és politikai felfogásáról.

A Székely-Egyesületet 1899-ben Marosvásárhelyen alapította kisszámú olyan ember, aki felelősséget érzett az erdélyi magyarság, mindenekelőtt a székelyek sorsának alakulásáért és cselekedni is akart a tapasztalt bajok orvoslása érdekében. A kis csoporthoz hamarosan a közélet sok jeles munkása szegődött és a szervezet gyorsan fejlődött odáig, hogy négy másik társadalmi szervvel karöltve vállalkozhatott az első nagyszabású akcióra: az 1902 augusztusában Tusnádfürdőn három napig tartó Székely Kongresszus megrendezésére. (A másik négy szerv a következő volt: az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, a Marosvásárhelyi Kereskedelmi és Iparkamara, a Marosvásárhelyi Székelytársaság.)

A kongresszuson nagyszámú érdeklődő vett részt, közöttük sok befolyásos közéleti személyiség, sőt a kormány képviselői is. Célja az volt, hogy javaslatokat, megoldásokat hozzon felszínre a székelység anyagi, szociális helyzetének javítása érdekében, a nagyarányú kivándorlás megállítására céljából. Az eszmei célkitűzés tehát mai szemmel nézve is feltétlenül haladó jellegű volt. Az a tény, hogy Bedő az előkészítésben és a lebonyolításban alapvető szerepet vállalt (a plenáris üléseket mindig ő vezette, nagy határozottsággal), újabb megerősítése annak a másik ismert ténynek, amely más forrásokban fellelhető megnyilatkozásaiból is kinyilvánul: Bedő politikai vezéreszméje a magyar nép, a magyar haza felemelésének, felvirágoztatásának feltétlen szolgálata volt. Mint erdészeti szakember, messze túllátott szakmája határain, a politikát társadalmi méretekben és történelmi perspektívában művelte és a cél érdekében — kiváló képességek birtokában — lelkesen vállalta a közéleti munkát, a politikai szereplést. Mint országos főerdőmester, az ágazati gazdaságpolitikát is az országos koncepciókba ágyazva irányította, ezért bizonyultak történelmi mércével is időtállóknak fontosabb intézkedései.

„A polgári jólétre a népnek jogosultsága van”

Politikai eszméjétől átfűtött és mégis józanul hideg realitását tükrözi az a beszéde is, amellyel a Székely Kongresszust megnyitotta s amelyből — jellemző részként — idézem az alábbi részletet:

„... mindannyian igen jól tudjuk, hogy a kongresszusok tanácskozásai még nem jelenthetik a viszonyoknak azonnal való jobbá alakulását, hanem egyedül és csupán a közjó előmozdításáért gondolkozó és fáradozó elméknek a segítő eszközök és intézmények egyetértő megjelölésére törekvő társulását. De, hogy aztán ezek az egyetértően megjelölt eszközök és intézmények valósággá, vérré és hússá legyenek, ez magára a székely népre is csak akkor várható, ha ennek a népnek kebeléből is mindenki, nagyja és kicsije egyaránt arra fog dolgozni, hogy maga legyen legelső sorban sorsa javításának, mind a földművelés, mind pedig kiválóképpen az ipari foglalkozás terén legkitartóbb munkása és pedig aként, hogy mind a családi, mind a közélet körében kötelességét híven s munkáját szorgalommal teljesítve, erkölcsösen és takarékosan éljen, az igazság és becsület útján haladjon...

Nem lehet kétség abban, hogy az virágzó polgári jólét, melyre a székely népnek úgy hivatásánál és értelmiségénél fogva, mint földjének természeti minősége alapján, jogosultsága van s melynek elérhetésére dolgozni most ide jötünk, elérhetővé is válik; s ez a nép, melynek most a megélhetés eszközeinek megnyerhetéséért súlyos küzdelmeket és nélkülözéseket kell viselni, megmentve lesz önmagának, a magyar nemzetnek s az emberi kultúra szolgálatának.”

Az erdészet és a faipar a kongresszus témái között

A kongresszus leplezetlen őszinteséggel, kereken kimondta, hogy a kíváncsorság legfőbb oka kétségtelenül a szegénység, csökkentésének pedig legtermészetesebb és legegyszerűbb ellenszere a keresetképeség emelése. Ennek kivitelezésére tettek azután számos konkrét, okos, hasznos javaslatot az előadók a szakosztályok szekció-üléseiben. Ami az erdészetet illeti, e téma előadója — *Gyöngyössy Béla* kolozsvári erdőfelügyelő — azzal a javaslattal vélte a cél elérését elősegíteni, hogy ahol az erdőtörvény azt lehetővé teszi, terjesszék ki az erdei legeltetés lehetőségeit, de ennek legcélszerűbb megoldását a szálerdő üzemmódban kezelt legelőerdők létesítésében látta. Erdőgazdaságpolitikai szempontból ügyes manőver volt ez, mert az erdészet képviselője nem szállt szembe mereven az állattenyésztés, a tej- és tejtermék-termelés fellendítését követelő törekvésekkel, de a legeltetés okozta károsításokat igyekezett néhány, áldozatul odadobott (már egyébként is „jól megnyúzott”) erdőrészeire korlátozni.

Sok javaslat hangzott el a székelyföldi faipar fejlesztésére vonatkozóan. A felszólalásokból az tűnik ki, hogy az erdélyi faipari fejlesztésnek abban az időben nem voltak meg a beruházási feltételei a tőke oldaláról. Ezért főként a hitelezés megoldását sürgették, s még kormánytámogatást is igényeltek. Szükségesebb tartották továbbá a nagyobb erkölcsi elismerést, a hazai ipar külkereskedelmi védelmét és támogatását, valamint a gyári asztalosipar fejlesztése céljából „faipari előmunkások kiképzésére gyakorlati iskola felállítását” —, mert „a nép mindig azon foglalkozásban fog viszonylag és abszolúte is legtöbbet keresni, amelyet legtöbb intelligenciával űzni képes”. Sürgették a szállítópályák hálózatának fejlesztését is, mert ennek hiánya az iparfejlesztés egyik akadály.

Megalapozatlan igény lenne utólag, napjainkban azt elvárni a kongresszustól, hogy elemzése a bajok gyökeréig, az akkor fennálló társadalmi-gazdasági rendszer alapvető ellentmondásáig: a munka és a tőke közötti ellentét felfedéséig eljusson. E nélkül is viszonylag messzire elment a helyzet feltárásában és javaslataiban, követeléseiben. Például: egyes jobb sorsra érdemes rendeletek végrehajtásának a szolgabírák kezéből való kivételét követelte, továbbá a legkülönbözőbb, a népet zsaroló uszorák visszaszorítását, a munkáltatóknak a törvény erejével való kényszerítését a vasárnapi munkaszüneti nap betartására, az egyházi terhek mérséklését, az alkoholizmus elleni küzdelmet stb.

Nem célokom a Székely Kongresszus terjedelmes anyagát részletezni. Kétségtelenül megállapítható, hogy igen jelentős, gazdaság-, kultúr- és szociálpolitikai szempontból progresszív esemény volt. Előkészítésében, megszervezésében és lebonyolításában döntő szerepe volt Bedő Albertnek, vitathatatlan bizonyítékát adva kiemelkedő közéleti személyiségének, haladó szellemű politikai gondolkodásmódjának, közmegebecsültségének. Ez a tény is bizonyítja: helyesen ítélte meg történelmi súlyát, nagyságát Egyesületünk elnöksége 1957-ben, amikor a legnagyobb magyar erdésznek minősítette és róla nevezte el a legmagasabb szakmai-társadalmi elismerést kifejező egyesületi kitüntetést, a Bedő Albert Emlékérmet.

Király Pál